

Handläggare

Inger Lempke

Telefon: 508 20 147

Kvalitetsredovisning 2014 Enskede-Årsta-Vantör**Strukturella förutsättningar och organisation (Siffror utifrån SCB).**

- Antal barn 3699
- Antal anställda i barngrupp 768
- Andel förskollärare 34 %
- Barn per personal 4,7
- Barn per grupp 15,4
- Andel barn med annat modersmål 1521 (42,3 %)
- Antal språk 107
- Personal med annat modersmål 236 (30 %)

De största språken för barnen förutom svenska är arabiska (271), spanska (214), engelska (125), polska (103), tigrinja (90), ryska (62) och thai (50).

- *Antal förskoleenheter och deras organisation*

I Enskede-Årsta-Vantör finns 13 förskoleenheter med sammanlagt 63 förskolor och 233 förskoleavdelningar. Områdenas storlek varierar mellan 3-8 förskolor. Varje förskoleenhet leds av en förskolechef och ofta en eller flera biträdande förskolechefer.

- *Specialverksamheter i stadsdelen*

Delfinen i Högdalen är en grupp för 5 barn med autism.

Gläntan i Enskede är en grupp för 6 barn med funktionsnedsättningar, där 5 barn är inskrivna.

Flertalet barn med särskilda behov är integrerade i de vanliga förskolegrupperna. År 2014 är det 96 barn med diagnos eller medicinska behov som beviljats stödresurser från de centrala Bibass-medlen. Siffran är lägre i år jämfört med föregående år beroende på att en del av resursmedlen har lagts ut på respektive enhet. Samverkan sker också kring barn med särskilda behov över stadsdels- och kommungränser. Inom stadsdelen finns en förskola som bedriver omsorg på obekvämtid, där är det 19 barn inskrivna. Förskolan har under året samverkat med Individ- och familjeomsorgen genom FIF (föräldrastöd i förskolan) Målsättningen med samverkan är att arbeta för förståelse, stöd och

Avdelningen förskola och fritid

Slakthusplan 4
Box 81
121 22 Johanneshov
Telefon 508 20 147
Växel 508 14 000
inger.lempke@stockholm.se
www.stockholm.se

hjälp till föräldrar med barn i behov av stöd eller där de som arbetar på förskolan inte når fram till föräldrarna med sin oro för barnen.

- *Organisation på stadsdelsnivå*

De tretton förskoleenheterna tillhör avdelningen förskola och fritid och har en stab som utgörs av en avdelningschef, en biträdande chef med inriktning fritid/fältgrupp och två kvalitetsutvecklare/ utredare. Inom avdelningen finns också två och en halv köhandläggare, en halvtids assistent och en halvtids dietist. För barn med särskilda behov finns inom avdelningen en samordnare, en språkpedagog, en talpedagog och en musik/rörelseterapeut. Psykologtimmar köps in externt. På ekonomiavdelningen finns en controller som är särskilt avdelad för förskolefrågor och inom personalavdelningen finns en PA-konsult som stöd till förskolecheferna.

- **Underlag, källor och kvalitetsarbetets genomförande**

I början av året genomfördes dialogmöten mellan chef med medarbetarrepresentanter från respektive förskoleenhet och förskoleavdelningens stab. Där gavs återkoppling på planerings- och uppföljningsdokumenten och man diskuterade verksamhetsplanen i förhållande till verksamhetsberättelsen och kvalitetsredovisningen 2013; ”den röda tråden”. Avdelningens controller hade till de mötena sammanställt nyckeltal för respektive enhet som också de utgjorde ett underlag för diskussion. Verksamhetsbesök har genomförts för att få en tydligare bild av det arbete som pågår på förskolorna och för att få möjlighet till kontakt med medarbetarna. Varannan vecka har förskoleavdelningens stab träffat förskolecheferna för ömsesidig information och diskussioner.

Samtliga enheter har ett brett underlag för sina utvärderingar utifrån fortlöpande uppföljningar, främst genom barnobservationer och pedagogisk dokumentation. Resultaten beskrivs och analys görs med hjälp av utvärderingsmaterialet TUFF (tydlig uppföljning för förskolan; se nedan) som utgår från läroplansområdena. Andra underlag för utvärdering av arbetet är självvärderingen utifrån kvalitetsindikatorn, brukarundersökningen, barnintervjuer, utvecklingssamtal, synpunkts- och klagomålshanteringen, medarbetarenkäten, den psykosociala enkäten samt arbetslagens samlade bedömning. Inom varje förskoleområde gör man en årsplan för uppföljning, utvärdering och planering, ofta i form att ett årshjul som tydligt beskriver kvalitetsprocessen. Avdelningens bedömning av förskoleenheterna utgår från dialogmöten, tertialrapporter, enheternas kvalitetsredovisningar, verksamhetsberättelser, medarbetarenkäter, psykosociala skyddsronder, förskoleundersökningen, verksamhetsbesök och medarbetarsamtal.

Under året har en inspektion genomförts av utbildningsförvaltningens inspektörer i Årsta förskolor. Återkoppling har ännu inte ägt rum.

Förskolornas resultat beskrivs huvudsakligen i enheternas kvalitetsredovisningar utifrån de tre delarna: föräldrarnas bedömning (Förskoleundersökningen), självvärderingen av det egna arbetet (kvalitetsindikatorn) och bedömningen av vad arbetet lett till för barnen (resultatbaserad styrning- utvärderingsverktyget TUFF). De tre delarna kompletterar varandra och är intressanta att jämföra i analysen. Nyckeltal utifrån förskoleundersökningen, självvärderingen och TUFF finns med i den sammanställning som görs av kontrollern. TUFF-materialet består av tre delar: TUFF-sammanfattning, TUFF- analys och TUFF- arbetsplan. Den förstnämnda är den del som ska användas av alla förskoleavdelningar. Gemensamma förväntade resultat med exempel på hur dessa processer identifieras i barngruppen utgör grund för utvärderingen. Många använder sig också av TUFF-materialet för analys och för att skriva arbetsplaner på avdelningarna.

Pedagogerna gör en kartläggning och skattning av vad man ser att arbetet lett till för barnen i respektive grupp. De förväntade resultaten utgår från strävansmålen i förskolans läroplan. Kartläggningen ska ta hänsyn till barnens ålder samt till om det finns barn med särskilda behov. Den ska baseras på systematiska observationer där den pedagogiska dokumentationen är ett viktigt verktyg för att fortlöpande kunna följa utvecklingen i barngruppen. Syftet är att man utifrån analys av gruppvärderingen ska ta tillvara erfarenheterna i sitt utvecklingsarbete. Analysen ska bygga på en jämförelse mellan arbetsprocesser och resultat och leda till att man kan identifiera vad som behöver förbättras. Den kartläggning som visar hur väl pedagogerna har lyckats med sitt arbete utifrån vad de ser hos barnen redovisas detta år i procent och sammanräknas till förvaltningsnivå. Gemensam insamling av resultat har i år gjorts i juni.

TUFF-materialet är mycket uppskattat och har lett till ökad samsyn, intressanta pedagogiska diskussioner och ökad samverkan mellan förskolor och enheter. Uppföljning av arbetet med materialet sker fortlöpande i den stora grupp som tog fram det. Den består av alla förskoleenheternas ledningsgrupper och pedagogiska ledare samt förskoleavdelningens stab; ca 45 personer. Materialet hålls därmed ”levande” och aktuellt samt förbättras efter hand.

Enheternas bedömning av måluppfyllelsen Åtaganden

Utveckling och lärande

NÄMNDMÅL:

Barnen utvecklar sina förmågor och utmanas i sin utveckling och sitt lärande

Förskoleundersökningens delindex för läroplansområdet ”utveckling och lärande” blev förbättrat till 81 (78 år 2013). Variation mellan 70 och 86 för förskoleenheterna.

ÅTAGANDE:

Barnen utvecklar sina förmågor i meningsfulla sammanhang där lust och nyfikenhet styr.

Matematik, språk, naturvetenskap, estetisk verksamhet och teknik är i förskolan kopplade till varandra och bildar i verksamheten en helhet för barnen som pedagogerna tagit tillvara i vardagliga händelser och i teman/projekt. I samband med utarbetandet av enheternas verksamhetsplaner formulerade de gemensamma förväntade resultat, vilket resulterat i att man under året fokuserat arbetet och den pedagogiska dokumentationen på processer som är kopplade till de förväntade resultaten. Uppföljning har skett löpande under året och en sammanställning har gjorts i anslutning till verksamhetsberättelsen och kvalitetsredovisningen. Enheternas aggregerade resultat utifrån kartläggningen i utvärderingsmaterialet TUFF anges avrundade nedan till jämna intervaller på 5 %.

Språk och kommunikation

Förväntat resultat:

- *Barnen använder olika genrer (berättar, beskriver och diskuterar).*
- *Barnen använder olika sätt att kommunicera.*
- *Barnen visar intresse för bilder texter och medier.*

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar ca 90 % av barnen.

Matematik

Förväntat resultat:

- *Barnen visar intresse för och använder matematiska begrepp (som ex. beskriver rum, form, läge, riktning, antal och ordning).*
- *Barnen har förmåga att följa enkla matematiska resonemang.*
- *Barnen använder matematik i vardagen (exempelvis för att duka eller dela upp).*

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar ca 75 % av barnen.

Naturvetenskap och teknik

Förväntat resultat:

- *Barnen visar förståelse för teknik i vardagen.*
- *Barnen visar intresse för naturens olika kretslopp.*
- *Barnen har kunskaper om växter och djur.*

- *Barnen visar förståelse för kemiska processer och fysikaliska fenomen.*
- *Barnen har förmåga att bygga och konstruera med olika tekniker och material.*

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar ca 75 % av barnen.

Normer och värden

NÄMNDMÅL:

Barn och ungdomar har grundläggande demokratiska värderingar och sociala förmågor samt bemöts utifrån jämställdhet, respekt och likabehandling

Förskoleundersökningens delindex för normer och värden ökade till 89 (87 år 2013). Variation mellan 80 och 93 för förskoleenheterna.

ÅTAGANDE:

Barnen utvecklar förståelse för vårt samhälles demokratiska värderingar.

Barnen på förskolorna har erbjudits en verksamhet som byggt på allas delaktighet och gemenskap. Man har fortsatt att arbeta för att barnen ska respektera varandras olikheter, att de ska visa empati och hänsyn samt ta ansvar utifrån sin mognad.

Förväntat resultat:

- *Barnen visar empati och ser olikheter som en tillgång.*
- *Barnen deltar i lek utifrån sin egen förmåga.*

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar ca 85 % av barnen.

Inflytande och delaktighet

NÄMNDMÅL:

Barnen och ungdomarna är delaktiga och har inflytande

I resultatet från föräldraenkäten "Förskoleundersökningen" har index för frågeområdet Barns inflytande ökat något till 85 (82 år 2013). Variation mellan 78 och 92 för förskoleenheterna.

ÅTAGANDE:

Barnen är delaktiga och har ett reellt inflytande på verksamhetens innehåll.

I förskolan har man fortsatt arbetet med att ta tillvara barnens förmåga och vilja till att ta ansvar och utöva inflytande. Barnens intressen har till stor del legat till grund för utformningen av miljön och planeringen av verksamheten.

Förväntat resultat:

- *Barnen gör egna aktiva val.*
- *Barnen ger uttryck för åsikter tankar, erfarenheter och hypoteser.*
- *Barnen förhandlar och argumenterar för sin åsikt.*

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar ca 85 % av barnen.

Samverkan med hemmet

NÄMNDMÅL:

Vårdnadshavarna och förskolan samverkar för barnens bästa

Förskoleundersökningens delindex för samverkan med hemmet blev högre 83 (82 år 2013). Variation mellan 70 och 91 för förskoleenheterna.

Samverkan med hemmet har utgjort ett utvecklingsområde för förbättring. Arbetet visar på ett gott resultat i Förskoleundersökningen. Särskilt väl har man lyckats informera föräldrarna om förskolans mål och arbetssätt. Föräldrarna känner sig också mer välkomna att ställa frågor och komma med synpunkter på verksamheten.

Övergången förskola/skola

NÄMNDMÅL:

Barnen är förberedda inför övergången från förskola till skola

ÅTAGANDE:

Förskolan har former för att avrunda förskoletiden och förbereda inför övergång till förskoleklass, utifrån varje barns förutsättningar och behov

Förskolorna har följt rutinerna i stadsdelens samverkansavtal kring övergången från förskolan till skolan. Under våren har man förberett barnens skolstart i nära samarbete med föräldrar och skolor. Förskolorna har genomfört intervjuer med både barn och föräldrar om deras tankar inför skolstarten. Barnen upplevdes vara väl förberedda inför att börja i förskoleklass.

Förväntat resultat:

- *Fungerande samarbete mellan förskola, skola och fritidshem*
- *Vårdnadshavarna är nöjda med förskolans avrundning av förskoletiden*
- *Barnen är förberedda inför att börja förskoleklass*

Resultat: Personalens bedömning är att man sammantaget når upp till ca 80 % måluppfyllelse.

Kultur och hälsofrämjande aktiviteter för barn och unga

NÄMNDMÅL:

Den enskilde möter ett varierat utbud av kultur- och hälsofrämjande aktiviteter

ÅTAGANDE 1:

Barnen tar del av och utövar kultur i olika former samt utvecklar en förståelse för sin egen och andras kultur.

Kulturen har fortsatt att utgöra en integrerad och naturlig del i förskolan. Personalen har uppmuntrat till skapande och kommunikation med hjälp av olika estetiska uttrycksformer.

Barngrupperna har också erbjudits att delta i olika kulturella aktiviteter varav många anordnats centralt i stadsdelen.

Förväntat resultat:

- *Barnen visar intresse av att utöva kultur genom olika uttrycksformer.*
- *Barnen visar intresse för sin kultur och är nyfikna på andra kulturer.*

Resultat: De förväntade resultaten kännetecknar ca 85 % av barnen.

ÅTAGANDE 2:

Barnen utvecklar förståelse för vikten av att värna om en god hälsa och välbefinnande samt utövar fysiska aktiviteter.

I förskolorna fortsätter man att uppmuntra barnen till rörelselek av olika slag och en stor del av den pedagogiska verksamheten äger rum utomhus. Barnyogan är en vanlig aktivitet utifrån att ca 300 pedagoger har genomgått instruktörsutbildning. Dans har också varit ett viktigt inslag under året. Den har till stor del genomförts i samverkan med kulturskolan.

De gemensamma riktlinjerna för kost och måltider och dietistens utbildningsinsatser har resulterat i en god och jämnare kvalitet på måltiderna.

Förväntat resultat:

- *Barnen visar intresse för fysiska aktiviteter.*
- *Barnen visar förståelse för sambandet mellan mat och hälsa.*

Resultat: Det förväntade resultaten kännetecknar 85 % av barnen

Likabehandling

Förskolornas likabehandlingsplaner/planer mot kränkande behandling har reviderats och utvecklats. Likabehandlingsplanerna beskriver bland annat vilken värdegrund som ska genomsyra verksamheterna och hur man ska förhålla sig till varandra. Värdegrundsfrågorna och pedagogernas viktiga roll som förebilder har kontinuerligt hållits vid liv på arbetsplatsträffar, i planeringsarbetet och i uppföljningsarbetet. De sex öppna förskolorna har HBT-certifierats under våren 2014 genom RFSL. All personal som arbetar inom förskolan har under året tagit del av en halv dags föreläsning om HBTQ som en del av likabehandlingsarbetet.

Tidigare utvecklingsinsatser (enheternas)

TUFF

Pedagogisk dokumentation

PIM-IKT

Likabehandlingsarbetet/Värdegrunden

Implementering av Språkprogrammet

Den pedagogiska miljön

Föräldrasamverkan
Kost och Hälsa**Kvalitetsindikatorn**

Förskolornas bedömning utifrån kvalitetsindikatorns kriterier når inte riktigt upp till årsmålet. Pedagogernas medvetenhet om kriteriernas innebörd har ökat men en viss osäkerhet finns fortfarande kring tolkningen. Kriterierna utgör dock ett bra underlag för reflektion och utvecklingsarbete. Stadsdelens resultat för respektive målområde anges nedan. Målet för den sammanfattande indikatorn var 3,7 och resultatet blev 3,5 (2013 var målet 3,5 och resultatet blev 3,4.) Kommentarererna är tagna från enheternas kvalitetsredovisningar. De överensstämmer med den övergripande bedömningen.

Pedagogisk miljö och material

sdf	Variation
3,5	3,3–3,8

Kommentar: Pedagogerna har ökat sin förståelse för miljöns och materialets betydelse för barns lärande och utveckling. Ett förändrat förhållningssätt till miljö, återvinning och ofärdigt material i samspel med ett tillåtande förhållningssätt stimulerar till en ökad kreativitet och medför att barnen tar egna initiativ. Miljöerna man skapar tillsammans med barnen väcker intresse hos dem eftersom de själva har varit delaktiga i utformningen och ofta också skrivit gemensamma regler om de olika miljöerna/stationerna. Miljön och materialet är synligt och tillgängligt samt föränderligt utifrån projektarbeten, barnens intressen och barnens ålder. Pedagogerna har börjat arbeta mera genusmedvetet med könsneutrala material och man strävar efter att ta tillvara kulturella kompetenser. IKT finns tillgängligt på de flesta avdelningarna men användningsgraden varierar. IKT utgör ett utvecklingsområde.

Skapande verksamhet och olika uttrycksformer

sdf	Variation
3,5	3,2–3,9

Kommentar: Eget kulturskapande ingår i den ordinarie pedagogiska verksamheten på avdelningarna, med sagoläsning, dramalek, dans och skapande i bild och form. Pedagogerna har ett fortsatt stort engagemang att iordningställa skapande miljöer för barnen.

Miljöerna är tilltalande, tillgängliga och tillåtande. Materialet är rikt varierat och estetiskt uppställt på låga hyllor.

Barns språkliga och kommunikativa utveckling

sdf	Variation
3,6	3,2–4,1

Kommentar: Språk och kommunikation är ett område där pedagogerna traditionellt är kompetenta och medvetna. Läroplanen ställer numera högre krav utifrån att man ska ge barnen möjligheter till att utveckla och använda olika sorters språk i olika sammanhang. T.ex. olika genrer, att förhandla och argumentera och berätta mm. Arbetet utgår från stadsdelens gemensamma språkprogram. Det språkutvecklande arbetet ger resultat i barngrupperna. Barnen kommunicerar med vuxna och varandra, de återberättar, ställer frågor och argumenterar för det de vill få igenom. Många barn visar intresse för skriftspråket och bokstäver, de "skriver" och använder bilder samt lär sig känna igen ord. Barnen är med och gör sagor och utvecklar sånger/ramsor. Att använda IKT i dessa sammanhang ger stora utvecklingsmöjligheter. Det pågående läsprogrammet Stockholm läser ses som givande och upplevs som stimulerande för ett medvetet ökat sagoläsande på förskolorna.

Barns matematiska utveckling

sdf	Variation
3,4	3,1–3,8

Kommentar: Det finns en ökad medvetenhet inom detta område. Pedagogerna lyfter fram och synliggör matematiken i vardagen. De uppmuntrar och uppmärksammar barnens matematiska göranden samt ser till att det finns material som stödjer och uppmuntrar till matematiskt tänkande.

Naturvetenskap och teknik

sdf	Variation
3,4	3,1–3,8

Kommentar: Alla förskolor arbetar i någon form med naturvetenskap och teknik. Pedagogerna har ett utforskande förhållningssätt som ger barnen många tillfällen att undersöka och lösa problem i vardagen. Många av förskolorna är certifierade i Grön flagg.

- **De vanligaste utvecklingsområdena inom enheterna inför 2015**

Nedanstående områden var även under detta år de vanligaste utvecklingsområdena vilket visar att förskolorna ser det som viktigt med ett långsiktigt arbete.

IKT

Enheterna ser behov av att fördjupa kunskaperna om och användandet av IKT i verksamheterna för att följa samhällsutvecklingen och leva upp till förskolans läroplan. Inom förskoleenheterna bildar man IKT-nätverk med deltagare från varje förskola. Ett övergripande nätverk har startat i stadsdelen med representanter från de 13 förskoleområdena och pedagogiska caféer om IKT anordnas också centralt i stadsdelen.

Likabehandlingsplan/plan mot kränkande behandling

Många enheter beskriver att de kommer att arbeta med likabehandlingsfrågor som det sociala klimatet, förhållningssätt, bemötande, normkritiskt arbete, och jämställdhet. Återkommande värdegrundsdiskussioner framhålls som viktiga.

Språkutvecklande arbetssätt- Språkprogrammet och läsprojektet

Att arbeta med barns språkutveckling är centralt i förskolorna. Det reviderade språkprogrammet har stor betydelse och är till bra stöd i arbetet. I förskolorna lägger man därför ner mycket tid och engagemang för att alla ska omfattas av målen och strategierna i programmet. Alla nyanställda förskollärare och barnskötare genomgår en grundutbildning i språkutvecklande arbetssätt. Samtliga förskolor deltar i Läsprojektet Stockholm läser (Läsa mera) under läsåret 2014/2015 samt i språknätverk som samordnas av stadsdelens språkpedagog.

Den pedagogiska miljön- inne och ute

Det finns ett stort intresse i förskolorna för att utveckla förskolemiljön både ute och inne också ur ett normkritiskt perspektiv. Pedagogerna har ett viktigt uppdrag att skapa en miljö som både utmanar och lockar till lek och aktivitet, samtidigt som den ska vara trygg och innehållsrik. Om förskolemiljön utvecklas så barnen kan vara självständiga, kreativa och upptäckande på egen hand frigörs också personalen så att de aktivt kan gå in och stimulera såväl enskilda barn som grupperns lärandeprocesser.

- **Stadsdelsgemensamma insatser**

Förskolorna arbetar kontinuerligt med uppdraget att höja den pedagogiska kompetensen och öka andelen förskollärare i verksamheten. Grunden är att arbeta för en hög kvalitet med ett kontinuerligt förbättringsarbete. En stor del av rekryteringen sker

via kontakter och med hjälp av gott rykte. Stadsdelen tar emot många studenter i den verksamhetsförlagda utbildningen, de är viktiga som eventuella blivande medarbetare men också som budbärare om hur det fungerar på stadsdelens förskolor.

Övergripande arbetar förskoleavdelningen tillsammans med förskolecheferna med att synliggöra det goda arbete som sker och presentera gemensamma strategier, program och riktlinjer, som tagits fram i syfte att hålla en god och jämn kvalitet. De gemensamma riktlinjerna för mat och måltider, det nyligen reviderade språkprogrammet och information om barnyogan, är exempel på material som sprids. Som ett led i arbetet med att synliggöra förvaltningens kommunala förskolor finns en informationsfolder.

En introduktionsplan som omfattar all personal inom förskola och fritid finns framtagen. Den beskriver vilken introduktion nyanställd personal kan förvänta sig på enhetsnivå, avdelningsnivå och stadsdelsnivå. Ett introduktionstillfälle på såväl stadsdelsnivå som avdelningsnivå har ägt rum under året. I introduktionen ingår särskild information om de två materialen ”Mat och måltider” och ”Språkprogrammet”. Alla nyanställda pedagoger genomgår också en grundutbildning om språkutvecklande arbetssätt. Fortbildning kring språkutvecklande arbetssätt och kring mat och måltider för kökspersonalen erbjuds kontinuerligt. En viktig kompetenshöjning har skett under året genom att 17 medarbetare som arbetar i köken utbildats till kockar via Komvux.

Utbildningssatsningen PIM, för alla pedagoger och chefer i förskolan, har varit mycket framgångsrik. Projektet som har omfattat utbildning av 753 pedagoger och 38 chefer/ledningspersoner har utfallit med mycket gott resultat. Sammanfattningsvis har 82 % av pedagogerna och 77 % av cheferna har nått målnivån 3. Kompetensutvecklingen genom PIM har resulterat i att medarbetarna använder IKT mer frekvent. Dokumentation, föräldrabrev/ information har ett mer professionellt utförande än tidigare och har blivit ett viktigt verktyg i kommunikationen med förskolornas familjer. De program som medarbetarna har lärt sig använda har effektiviserat och bidragit till bättre strukturer i dokumentationen kring barnens lärande. Antalet IT-verktyg har ökat och används tillsammans med barnen såväl i dokumentationssyfte liksom ett pedagogiskt verktyg. Barnens delaktighet har ökat och medarbetarna har större möjlighet att integrera IKT med resterande pedagogisk verksamhet.

Under våren 2014 deltog förskolan med goda exempel på såväl SETT-mässan som på idémässan i Globen. Förskoleverksamheten deltar med två förskolor i ett flerårigt forskningsprojekt ”Små barns lärande”. Det genomförs i samarbete med Linnéuniversitetet och

några andra kommuner.

Samarbetet med de fristående förskolorna har utökats. Stadsdelsövergripande finns ett branschråd där två förskolechefer från de kommunala och två från de fristående förskolorna är representanter. Mötena leds av avdelningschefen för förskolan och stadsdelsdirektören, kvalitetsutvecklaren deltar. Varje termin inbjuds cheferna för de fristående förskolorna till ett stormöte på stadsdelsförvaltningen tillsammans med förskolecheferna för de kommunala verksamheterna. Mötena har utvecklats och blivit mer välbesökta. De innehåller information om prognoser, nybyggnation, socialtjänsten och övergripande gemensamma frågor som exempelvis den nyligen framtagna handlingsplanen ”Övergången förskola skola”. Cheferna sitter i grupper områdesvis och får tillfälle att lära känna varandra samt diskutera en gemensam fråga. Den senaste frågeställningen var ”Vad innebär en förskola för alla barn för oss?” De fristående förskolorna och skolorna ingår numera också i de olika lokala samverkansforum förskola/skola som finns i stadsdelen utifrån en överenskommelse.

Likabehandlingsarbetet har hållits aktivt inom enheterna och har under året kompletterats med en gemensam föreläsning för all personal om HBTQ.

I Revisorernas årsrapport 2013 gjordes en sammantagen bedömning att nämnden inte helt uppföljer fullmäktiges beslut om att löpande kontrollera att förskolornas ramöppettider följs. Informationen om ramöppettiderna bedömdes som god (broschyr skickas hem med information i anslutning till erbjudande om förskoleplats) men rekommendationer gavs om att rutinmässigt begära in uppgifter från förskolorna om deras öppettider samt tillfråga vårdnadshavarna om öppettiderna motsvarar deras behov. Utifrån detta har förskoleavdelningen under hösten gjort en stickprovskontroll angående förskolans öppettider. Den har genomförts i enkätform via mail till 123 slumpmässigt utvalda vårdnadshavare från de 13 kommunala förskoleenheterna. Knappt hälften av vårdnadshavarna svarade på enkäten. Av de som svarat var det 84 % som ansåg att förskolans öppettider var anpassade efter deras behov men endast 61 % sade sig känna till ramöppettiderna. Det visar att ytterligare information om dessa behöver ges i förskolan.

• **Stadsdelsnämndens analys av kvaliteten**

EÅV:s kommunala

Förskole-index per område samt KF-indikator jämfört .med kommunala förskolor i staden totalt

	sd 2014	sd 2013	staden tot. 2014
EÅV kommunala förskolor			

Utveckling och lärande	81	78	80
Normer och värden	89	87	88
Barns inflytande	85	82	85
Samverkan med hemmet	83	82	83
KF-indikator	85	83	85
NFI	83	83	83

Förskoleundersökningen visar förbättrat resultat inom alla områden vilket stämmer väl med förskoleledningens övergripande bild. Den systematiska uppföljningen av arbetet och vad det leder till för barnen har fortsatt att förbättras. Spridningen av resultat mellan förskoleenheterna är i vissa fall fortfarande stor. I de fall föräldrarna varit mindre nöjda och där resultatet var bättre förra året har det oftast tidigare under året funnits klagomål och viss oro, exempelvis kring stor personalomsättning. Problemen har oftast åtgärdats men det brukar dröja till nästkommande år innan resultaten vänder uppåt igen. Man kan se en stor förbättring av resultat i de fall enheterna satsat mycket på kommunikationen med föräldrarna och på att tydligt informera dem om målen och hur man arbetar.

Det finns många faktorer som bidragit till det goda PIM-resultatet. Inledningsvis ordnades från förvaltningsnivå med uppkopplingar och enheterna såg till att utrustning fanns. Den övergripande projektplanen samt enheternas handlingsplaner var tydliga avseende organisation, tidsplaner, resursanvändning och ansvar. De togs fram innan projektet startade och har sedan följts. Medieteket höll samman PIM och stod för övergripande fortbildning på ett bra sätt. Förskoleledningen, förskolecheferna och de biträdande cheferna var engagerade. De hade en positiv inställning, ansåg att kompetensutveckling inom IKT var viktig för verksamheterna och deltog också själva i utbildningen. Cheferna gav resurser och förutsättningar för pedagogerna att lyckas. Utbildningen genomfördes på arbetstid, andra möten och utbildningssatsningar fick stå tillbaka under projektiden. Examinatorerna stöttade och hjälpte medarbetarna på ett professionellt och positivt sätt. Stadsdelens PIM-samordnare hade i sin tur stor betydelse för examinerarnas sammanhållning och kunskapsutbyte. Man arbetade gemensamt för att nå målet inom avsatt tid. Att den stora utbildningssatsningen genomfördes samtidigt i alla stadsdelens 63 förskolor var en framgångsfaktor som också fick positiva effekter i form av utökat samarbete och idéutbyte mellan förskolorna.

Framgångsrika arbetsätt som bidrar till måluppfyllelse i förskolorna är att dela in barnen i mindre grupper under dagen och

att arbeta temainriktat utifrån ett helhetsperspektiv. Enheterna har engagerat sig mycket i likabehandlingsarbetet och bemötandefrågor vilket gett utslag i föräldrarnas bedömning av Normer och värden. Mycket arbete har också lagts ner på att förbättra samverkan med hemmen. Framför allt har man satsat på att informera om och göra föräldrarna delaktiga i förskolans pedagogiska arbete utifrån styrdokumentet.

De pedagogiska miljöerna vidareutvecklas till platser som utmanar till utforskande och interaktion mellan barnen. I det arbetet har man tagit hjälp av varandra över avdelnings- och förskolegränser. Över huvud taget har chefer och pedagoger alltmer delat med sig av goda idéer och tagit till sig andras vilket bidrar till en jämnare kvalitet.

Avseende självvärdering som utgör grunden för kvalitetsindikatorn upplevs de reflektioner och diskussioner som föregår bedömningarna fortfarande som mycket meningsfulla. Resultaten är dock relativt låga även om de höjts lite sedan förra året. Många pedagoger bedömer sig själva väl lågt. Pedagogerna skattar fortfarande över lag de resultat man ser att arbetet lett till för barnen (utvärdering enligt TUFF) högre, än man skattar det egna arbetet. Förskoleundersökningen visar också på bättre resultat än delarna i kvalitetsindikatorn.

Systematiken i enheternas kvalitetsarbete bedöms som mycket god. Kvalitetsredovisningarna är tydliga och också mer nyanserade än de var för några år sedan. Man analyserar resultaten och tar bland annat upp att det fortfarande föreligger en del olikheter i kvalitén mellan avdelningar. Det är dock något man arbetar aktivt med för att förändra och förbättra. Det finns ett positivt engagemang hos såväl medarbetare som chefer och förskoleverksamheten i Enskede-Årsta-Vantör är som helhet utvecklingsorienterad.

- **Utvecklingsområden på stadsdelsnivå**

Resultatbaserad styrning (TUFF)

Arbetet med TUFF fortsätter. Det har beskrivits under rubriken ”underlag källor och kvalitetsarbetets genomförande”.

IKT

Utifrån den framgångsrika satsningen PIM samt de vinster som finns för bland annat den pedagogiska dokumentationen, finns ett stort intresse kring att utveckla IKT vidare som ett naturligt redskap i förskolorna. För att kunna omsätta stadens ”IT-strategi för ett bättre lärande” i praktiken och för en jämn utveckling i förskolorna,

krävs en stadsdelsövergripande strategi. En utredare inom avdelningen förskola och fritid har i sin tjänst ett övergripande ansvar för utvecklingen inom IKT och håller i ett stadsdelsövergripande nätverk med representanter från alla förskoleenheter. Utmaningar för IKT i förskolan är att:

- integrera IKT i vardagen som ”ett levande verktyg”
- följa med i utvecklingen- omvärldsbevakning.
- lära sig använda och bli säker med den teknik som finns.
- ta fram en tydlig IKT-plan för förskolorna

Jämställdhet

Ett fokusområde 2015 i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning är jämställdhet. Enheterna kommer i sitt arbete med barnen att lyfta det normkritiska perspektivet och reflektera över hur vi agerar utifrån den norm som råder. En gemensam föreläsning om jämställdhet ur ett genusperspektiv är inplanerad för all personal under våren 2015. Syftet är personalen ska få nya kunskaper och bli inspirerade till att arbeta med att integrera jämställdhetsperspektivet ytterligare i sitt vardagliga arbete.

Språk/läsning

Utifrån stadsdelens språkprogram deltar alla förskolor med en representant i något av de två stadsdelsövergripande nätverken. De leds av stadsdelens språkpedagog och är i sin tur förankrade i stadens språknätverk. Syftet är att fördjupa kunskaper och skapa en organisation som stöttar och driver frågorna vidare i de olika förskoleenheterna. Deltagarna i språknätverket är också läsombud i läsprogrammet ”Stockholm läser” som genomförs läsåret 2014/2015 i samverkan med biblioteken. Projektet har inletts med att alla pedagoger och chefer bjudits in till en presentation av projektet i samverkan mellan stadsdelsförvaltningen, ansvariga från biblioteken och inbjudna föreläsare.

Syftet med projektet är att

- skapa ett tidigt intresse för böcker och få barnen nyfikna på litteraturens magiska värld.
- Hitta fler vägar till att arbeta med barn och böcker.
- Sprida och dela viktigt kompetens mellan pedagoger och bibliotekarier.
- Stödja förskolorna i deras arbete med böcker, läsning och språk men också hjälpa biblioteken att mer långsiktigt planera och utveckla sin verksamhet gentemot förskolorna.
- Öppna vägar för samarbete mellan hem och förskola kring läsning och berättande på alla barns modersmål.

Övergången förskola/skola

Utifrån stadens nya riktlinjer har förskoleavdelningen i Enskede-Årsta-Vantör i samverkan med Utbildningsförvaltningen tagit fram en ny handlingsplan för övergången från förskola till skola. Den innehåller en årsplan för möten, informationsinsatser och samverkan samt stödmodeller för dokumentation som ska lämnas till mottagande skola respektive till vårdnadshavarna. Planen som ska implementeras läsåret 2014/ 2015 har också presenterats för de fristående förskolorna.

Mat och måltider

De gemensamma riktlinjerna för mat och måltider är nyligen reviderade och har kompletterats med ett uppföljningsmaterial som stöd för arbetet. Riktlinjerna tydliggör krav och förväntningar som är realistiska att ställa på mat, måltider och måltidssituationen i förskolan. Förskolan ska se till att barnen får näringsriktig mat och grundläggande kunskaper om mat och hälsa samt ta tillvara måltiden som en naturlig pedagogisk situation. Övergripande i stadsdelen fortgår implementering av riktlinjerna och fortbildning erbjuds av förskolornas egen dietist såväl till kökspersonal som till pedagoger.

Kultur

Den reviderade planen ”Kultur i ögonhöjd” ska förankras i enheterna och strukturen för samarbetet kring kulturfrågorna ska förtydligas. Kulans kulturutbud och resurser för skapande, ska under året spridas bättre än tidigare till kulturombuden via kulturnätverk i stadsdelen.

- **Förslag till kommunfullmäktige**

Att synliggöra förskolans utveckling inom IKT- området.
Centrala resurser för arbetet med att utveckla IKT liknande det som finns för grundskolorna önskas.

I budget 2015 finns en indikator om andel förskollärare som är utbildade i genuspedagogik. Eftersom andelen är försumbar och inte ens når 1 % i Enskede-Årsta-Vantör kan man misstänka att det finns en brist inom det området i hela staden. Förvaltningen föreslår därför att gemensamma utbildningssatsningar görs för att möjliggöra en kvalitativ jämn kunskapsnivå inom i staden avseende genusområdet.